

PENSIOENVOORSTEL VAN GROEN

Uit het programma van Groen voor de Europese, federale en regionale verkiezingen van 2014.

Reacties: hugo.vandienderen@groen.be

ELKE OUDERE EEN MENSWAARDIG INKOMEN VIA EEN SLUITENDE ONDERGRENS

1. Er komt een absolute ondergrens onder ons pensioenstelsel. Zo garanderen we het recht op een menswaardige oude dag voor iedereen. Elk pensioen begint te tellen vanaf de armoedegrens en niet meer vanaf nul. Via een universeel basispensioen garandeert Groen dat mensen na de pensioengerechtigde leeftijd niet onder de armoedegrens belanden. In 2014 gaat het over 1.000 euro, behalve voor wie geen enkel jaar gewerkt heeft en samenwoont, die krijgt 750 euro. Het basispensioen krijg je op basis van burgerschap, zoals in Nederland, en niet op basis van de afgelegde loopbaan. Het basispensioen betekent een enorme administratieve vereenvoudiging. Het bestaansmiddelenonderzoek bij de Inkomensgarantie voor Ouderen (IGO) is dan niet meer nodig, net zo min als de complexe berekening van het minimumpensioen. Dankzij het basispensioen kunnen pensioenrechten op een zeer efficiënte manier automatisch worden toegekend. Zo kunnen gepensioneerden niet meer uit de boot vallen omdat ze hun rechten niet kennen. De meerkost financieren we via de uitdoving van de gezins-, echtscheidings- en overlevingspensioenen, de afbouw van fiscale prikkels voor de derde pijler, de besparing op de administratie en het aftoppen van de pensioenen tot maximaal vier keer het bedrag van de armoedegrens. (F)
2. Binnen Europa keren we de race naar de sociale bodem om. Nu concurreert elk land om de pensioenlasten zo laag mogelijk te houden. In plaats daarvan beslissen de lidstaten samen om minimale normen voor pensioenen in te voeren die volstaan om armoede uit te bannen. We onderzoeken de mogelijkheid om een Europees basispensioen in te voeren dat kan variëren op basis van nationale armoedegrenzen. Zo zetten we deloyale concurrentie om naar samenwerking. (E)
3. De Europese Unie wil tegen 2020 twintig miljoen mensen minder in armoede, maar treedt op het sociale vlak te zwak op om dit te kunnen verwezenlijken. Daarom wil Groen krachtiger Europese instrumenten voor het armoedebeleid, bijvoorbeeld bindende Europese richtlijnen. Specifiek voor ouderen komt er een richtlijn met als doelstelling om armoede bij ouderen drastisch te reduceren tegen 2020. Een andere richtlijn bepaalt dat alle pensioenuitkeringen welvaartsvast worden gemaakt en dus niet alleen geïndexeerd worden maar ook meegroeien met de evolutie van de lonen in elke lidstaat. (E)

PLUS EEN WETTELIJK PENSIOEN BOVENOP DE ARMOEDEGRENS PER GEWERKT JAAR

4. Het wettelijk pensioen doet meer dan armoede voorkomen. Het staat ook garant voor het behoud van een voldoende hoge levensstandaard na pensionering. Voor Groen is het wettelijke pensioen dus veel méér dan het basispensioen. Bovenop het basispensioen krijgen gepensioneerden een pensioen dat groter is naarmate ze meer jaren gewerkt hebben. Werken loont voor het pensioen. Dit deel van het wettelijke pensioen berekenen we op basis van het aantal gewerkte uren en van het (geplafondeerde) loon tijdens de loopbaan. (F)
5. Zolang er geen universeel basispensioen is, raken we niet aan de gelijkgestelde periodes. Dat zijn niet-gewerkte periodes in de loopbaan waarvoor je toch pensioenrechten opbouwt. Deze gelijkgestelde periodes zijn belangrijk voor wie de pech heeft om ziek of werkloos te worden. Groen wil niet dat deze mensen twee keer gestraft worden: één keer tijdens de loopbaan en nog een keer na pensionering. Na de invoering van het basispensioen zijn alle niet-gewerkte periodes minstens gedeeltelijk gedekt. Daarom kunnen op dat moment sommige gelijkgestelde periodes verminderd meetellen voor het wettelijke supplement (bijvoorbeeld een berekening op basis van het forfaitair loon). (F)
6. Zoals elke pensioenhervorming gebeurt de overgang naar dit nieuwe stelsel met respect voor verworven rechten en met oog voor overgangsmaatregelen. (F)

7. Tijdens de overgangperiode kunnen we alvast volgende stappen in de richting van een basispensioen nemen:
  - Het bedrag van de Inkomensgarantie voor Ouderen (IGO) voor iedereen verhogen zodat het minstens op de armoedegrens ligt (F), een versnelde invoering van een automatische rechtentoekenning van de Inkomensgarantie voor Ouderen (F)
  - Optrekken van de minimumpensioenen tot minstens 1200 euro per maand, en wegwerken van de benadeling van deeltijds werkenden door een pro rato berekening (F)
  - De hoogte van alle lage en middelhoge pensioenen structureel welvaartsvast te maken. Dus pensioenen niet alleen indexeren, maar ook automatisch verhogen naarmate de lonen groeien. Groen verzet zich tegen elke verdere uitholling van de welvaartsenveloppe (F)

ONRECHTVAARDIGE VERSCHILLEN IN PENSIEN DOVEN UIT

8. Twee personen die hetzelfde werk doen, en dat even lang doen, bouwen voor de toekomstige loopbaan jaren een gelijkwaardig pensioen op. De verschillen tussen werknemers en ambtenaren doven geleidelijk uit. We verlaten het principe van het pensioen als uitgesteld loon voor ambtenaren en vervangen dit waar nodig door een voldoende concurrentieel beloningspakket. Het budgettaire volume dat in het verleden werd ingezet voor werknemers- en ambtenarenpensioenen wordt herverdeeld over alle gepensioneerde werknemers en ambtenaren. Op langere termijn streven we ook naar een meer gelijkwaardig pensioen voor zelfstandigen. Dit wordt gekoppeld aan een meer gelijkwaardige bijdragenheffing. (F)
9. We versterken de solidariteit tussen de gepensioneerden. Via de vermogensrendementsheffing die het pensioensysteem mee financiert, dragen ook de meest vermogende gepensioneerden hun steentje bij. We verkleinen de kloof tussen de hoogste en de laagste pensioenen. We willen geen pensioenen onder de armoedegrens en geen pensioenen hoger dan vier keer het basispensioen. (F)

HET WETTELIJK PENSIEN MOET HET DOEN

10. Het wettelijk pensioen of de eerste pijler versterken is de prioriteit van Groen. We investeren als samenleving in die eerste pijler met middelen uit de sociale zekerheid en uit de algemene middelen. Aanvullende pensioenen blijven aanvullend: we beschouwen ze als een extra, maar ze mogen niet noodzakelijk worden voor een waardige oude dag. Zo wordt geen enkele gepensioneerde voor haar of zijn pensioen afhankelijk van beleggingen op risicovolle markten. (F)
11. De sociale partners spelen een cruciale rol bij de verdere uitbreiding van de tweede pijler zodat de ongelijkheid tussen sectoren met en zonder tweede pijler verdwijnt. Dit gebeurt via het sociaal overleg: de aanvullende bedrijfspensioenplannen maken immers deel uit van de loononderhandelingen. Voor Groen blijft de versterking van het wettelijke pensioen voor iedereen prioritair ten opzichte van stimuli voor de tweede pijler. Voor wie al een tweede pijler krijgt, zal de overheid deze slechts stimuleren tot aan een vastgesteld plafond. De achterpoortjes die in de huidige regeling bestaan om dit plafond te omzeilen sluiten we. (F)
12. Fiscale prikkels voor de derde pijler (pensioensparen en langetermijnsparen) bouwen we af en investeren we in een versterking van de eerste pijler. De eerste pijler komt elke gepensioneerde ten goede en niet enkel wie het zich kan permitteren om te sparen. Groen wil de mensen in alle vrijheid laten sparen voor hun pensioen, maar vindt niet dat de overheid het beleggen op financieel onzekere markten moet aanmoedigen. (F)
13. Groen wil de consument die investeert in pensioenfondsen en andere pensioenspaarproducten beter beschermen. Er komt een wettelijk kader dat de transparantie bij de verkoop van dergelijke financiële instrumenten verhoogt. (E, F) We voeren ook striktere normen en controle in met het oog op een beter risicomanagement en we verbieden speculatieve investeringen. (E, F) We laten de crisis de aanvullende pensioenen niet verder uithollen en behouden de minimumrendementsgarantie in de tweede pijler. (F)
14. We stimuleren pensioenfondsen en pensioenverzekeraars om het geld dat voor de aanvullende pensioenopbouw gestort wordt te herinvesteren in duurzame projecten die de samenleving ten goede komen of in staatsobligaties. (E, F)
15. In haar aanbevelingen neemt de Europese Unie een meer genuanceerde houding aan ten opzichte van de privatisering van pensioenen via de tweede en derde pijler en brengt ze ook systematisch de risico's daarvan in kaart. (E)

VROUWVRIENDELIJK PENSIOEN

16. Het basispensioen is de maatregel bij uitstek om de armoede bij gepensioneerde vrouwen terug te dringen, want het biedt een compensatie voor onderbroken of deeltijdse loopbanen. (F)
17. Van zodra er een garantie is op een waardig pensioen boven de armoedegrens voor iedereen, wordt de pensioensplit de nieuwe standaard. Wanneer één van de partners binnen een koppel extra tijd voor zorg opneemt, herverdelen we de pensioenrechten binnen het koppel. Wanneer bijvoorbeeld één partner voltijds werkt en de andere halftijds, dan bouwen ze beiden 3/4de pensioenrechten op. Zo garanderen we dat ook de partner die voor het gezin kiest pensioenrechten opbouwt en behoudt in het geval van een echtscheiding. De pensioensplit geldt zowel voor mensen die gehuwd zijn als voor mensen die een samenlevingscontract hebben afgesloten. Groen waakt erover dat de split nooit leidt tot twee minipensioentjes. (F)
18. Groen wil niet dat bij echtscheiding de partner die de carrière wat minderde voor zorg wordt gestraft voor een keuze die beide partners samen hebben gemaakt. Daarom verankeren we de pensioensplit als wettelijke standaardoptie ook als het gaat over de aanvullende pensioenopbouw binnen de tweede pijler. (F)
19. Na de invoering van het basispensioen en de pensioensplit, kunnen afgeleide pensioenrechten zoals het gezinspensioen, het echtscheidingspensioen en het overlevingspensioen geleidelijk worden opgebouwd. Daarbij wil Groen niet raken aan de verworven rechten. In de overgangsregeling voorzien we een meer proportionele vermindering van het pensioen voor wie een overlevingspensioen cumuleert met toegelaten arbeid. (F)

EEN TOEGANKELIJKE BASISDIENST MET DUIDELIJKE INFORMATIE

20. De toekenning van het pensioen verloopt zo automatisch mogelijk. De verschillende pensioenadministraties wisselen op een vlotte manier gegevens uit. Groen wil dat een betere samenwerking tussen de pensioenadministraties leidt tot een vlottere afhandeling, vooral bij de berekening van gemengde pensioenen (combinatie van werknemers-, zelfstandigen- ambtenarenpensioen) (F). De Inkomensgarantie voor Ouderen (IGO) wordt versneld automatisch toegekend (F). De invoering van het basispensioen en het uitdoven van de verschillen tussen ambtenaren, werknemers en zelfstandigen maakt op termijn een fusie van de pensioenadministraties mogelijk (F).
21. We informeren mensen beter over hun pensioen. Daarvoor bouwen we “Ken uw pensioen” versneld uit. Via een online tool kan iedereen carrièresimulaties uitvoeren en zo een zicht krijgen op de gevolgen van bepaalde loopbaankeuzes op de pensioenopbouw. Er komen ook simulaties voor de aanvullende pensioenrechten. Inwoners krijgen ook jaarlijks een overzicht van de pensioenrechten die ze al opbouwden. (F)
22. We verbeteren verder de overdraagbaarheid van pensioenrechten opgebouwd in het buitenland. Er komt een automatische gegevensuitwisseling tussen de pensioenadministraties van de verschillende landen, waardoor ook rechten opgebouwd in het buitenland op termijn automatisch kunnen worden toegekend. (E, F)

PENSIOEN MOGELIJK NA 42 LOOPBAANJAREN OF OP JE 65STE

23. Voor Groen kan iedereen die dat wil vanaf 65 jaar het pensioen opnemen. Maar het vervroegde pensioen schaffen we af. In de plaats daarvan tellen we in loopbaanjaren. Wie 42 loopbaanjaren op de teller heeft staan, kan met pensioen, ongeacht de leeftijd. Dit systeem is rechtvaardiger voor wie op vroege leeftijd begon te werken. Vaak zijn dat ook de mensen met de zwaarste loopbanen. Wie op zijn achttiende al begon te werken, kan na 42 jaar beschikbaarheid op de arbeidsmarkt op zijn zestigste met pensioen. Wie op zijn tweeëntwintigste begon met werken kan zijn pensioen ten vroegste opnemen vanaf 64 jaar. Met deze 42 loopbaanjaren moedigen we vooral de mensen met korte loopbanen aan om effectief langer te werken. Want langer werken is wel degelijk nodig om de pensioenen en gezondheidszorg in de toekomst betaalbaar te houden, hoewel het niet de enige oplossing is. De voorwaarde voor deze hervorming is dat de werkbaarheid van alle beroepen verbetert, en van de fysiek en psychologisch zware beroepen in het bijzonder (zie Hoofdstuk Werk). (F)
24. Een loopbaanjaar is elk jaar dat je beschikbaar bent voor de zorg of arbeidsmarkt: dat omvat periodes van betaald werk, onvrijwillige werkloosheid, ziekte of invaliditeit, landingsbanen, ouderschapsverlof of werk onder het statuut van mantelzorg. Jaren van zogenaamd ongemotiveerd tijdskrediet tellen we niet als loopbaanjaren. (F)

25. Ook de pensioenbonus en andere gerelateerde maatregelen baseren we op principe van ‘aantal loopbaan jaren’ en niet op leeftijdsvoorwaarde. (F)
26. Pensioen hoeft geen verplichte inactiviteit te betekenen. Met de stijging van het aantal gezonde levensjaren willen velen ook na de pensionering actief blijven, als vrijwilliger of door zorgtaken op te nemen. Sommigen willen ook langer blijven werken. Wie na de leeftijd van 65 of na 42 loopbaan jaren wil blijven werken, mag dat en bouwt ook verder sociale zekerheidsrechten op. De voorwaarde is evenwel een versterking van de wettelijke pensioenen en de garantie dat het pensioen voldoende hoog is zodat niemand uit financiële noodzaak moet blijven werken. Er komt ook een volwaardig statuut voor 65-plussers, want op dit moment hebben zij niet dezelfde rechten als ze hun ontslag krijgen, ziek of werkloos worden. (F)

BLIJVEN INVESTEREN IN DE GEPENSIONEERDEN VAN MORGEN

27. Groen pleit voor een structurele financiering van de sociale zekerheid en van de pensioenen in het bijzonder. Om de pensioenen van morgen te blijven betalen kiezen we best voor een gemengde strategie van meer mensen aan het werk krijgen, langer werken, en alternatieve financieringsbronnen zoeken voor de sociale zekerheid:
  - Door de fiscale verschuiving van lasten op arbeid naar een vermogensrendementsheffing in combinatie met lasten op milieuvuiling creëren we extra jobs. Deze extra jobs zorgen ervoor dat meer mensen bijdragen aan de sociale zekerheid en de pensioenen. (F)
  - We verhogen de werkbaarheid van de jobs en investeren in kwaliteitsvolle en ontspannen loopbanen. Op deze manier kunnen mensen langer aan de slag blijven. Langer werken betekent anders werken. (F)
  - We werken een structureel bredere financieringsbasis uit voor de sociale zekerheid via alternatieve financiering. Daarvoor spreken we onder meer inkomsten aan uit de vermogensrendementsheffing en opbrengsten uit de strijd tegen de fiscale fraude. (F)

Nog uit het programma:

Binnen Europa keren we de race naar de sociale bodem om. Nu concurreert elk land om de pensioenlasten zo laag mogelijk te houden. In plaats daarvan beslissen de lidstaten samen om minimale normen voor pensioenen in te voeren die volstaan om armoede uit te bannen. We onderzoeken de mogelijkheid om een Europees basispensioen in te voeren dat kan variëren op basis van nationale armoedegrenzen. Zo zetten we deloyale concurrentie om naar samenwerking.